

ШЫН

Совет Эвпелиния Коммунистг партиязынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериния,
ажылыч чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1928 чылда
үздөүлөттөгөн

1954
ДЕКАБРЬ
12
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 245 (3182)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Бөгүн, улус судтарынга соңгулдаларнын хуну. Шупту соңгулдаларже!

ШУПТУ УЛУС СУДТАРЫНЫҢ СОҢГУЛДАЛАРЫНЧЕ!

Бөгүн РОФСР-нин улус судтарынын соңгулдаларынын хуну. Миллион-киллион совет кижилер бугу суд системанын кол аныктуу—улус судтарына боттарынын дээр төлөөлчилерин канчаар-даа ажарга улаштырып өлдүрүшүрүн-биле болгаш чактык эл-сепкил-биле соңгуурлар.

Чүге дээрге, совет улус социалистг коопдужудулганы улам быжыгларга болгаш социалистг шын шийдегенге херсон экижидери дээр улус соңгуургалдылар.

Ажылыч чоннарнын эрелерин болгаш совет коопдужудулганы камгааларнын херсонге улус судтары канчаар-даа ажарга улаштырып өлдүрүшүрүн-биле болгаш чактык эл-сепкил-биле соңгуурлар.

Совет күрүенин тургустууну келгенге баштайт хунеринде-ле В. И. Ленин бугу демократыг сугу тургузарынын эрелерге чутулаан айткан. Судка болгаш чуртту баштаарына хамааттылар боттары кыржар ужуруг деп ол бижөөн. Ол ленинчи айтышкынар амдырага долзу-биле боттанган. Бишти чуртувуста суд —Эзулуг-ла улусчу суд аларган. Оон составыга ажылыч аныгынын, колдочу таразыларнын болгаш совет интеллигенциянын эң эки төлөөлери соңгууртуп турар.

Совет суд социалистг коопдужудулганы болгаш эрге-чурумнарын камгааларынын болгаш быжыгларын чутула чеп сээ аларган. Ол болза, совет судтарынын шын болгаш хажык чок күсөдиринин камгаалында турар, ажылыч аныгынын социалистг системаны база интиини өңүзүн, хамааттыларнын эрелерин болгаш соңгуургаларын камгаал турар. Совет суд болза, хамааттыларны күрүне болгаш хей-инти талазы-биле хулаагелерин социалистг бугу-биле көөрүнге, социалистг инти чуртталганын негелдерин хундуларынга кижиндин, совет эрелерин болгаш коммунистг моралды быжыгларынга улаштырып болуп турар. Инчанган совет судтуң бугу-ле ажылыч-торулгазы чоннуң эрге-ажыктарын камгаалан.

Улус судтарынын соңгулдалары — политиктиг улус кампания, соңгулдаларын хуну—биштиң база бир улус байырдалымыс болур. Совет кижилер бишик болдыгы болгаш күсөдиринин бузулушту. Олар улус судтарынын соңгулдаларына Коммунистг партияны болгаш Совет чакаткы долгандыр сыйры каттыжышкынын, бузулбас мораль-политиктиг чактык-этиң көргүзүн база катан алдеридер.

Партиянын болгаш күрүне эрге-чактыгынын бугу органдарынын ажылыч-торулгалары—улуска, ажылыч чоннарнын революстг энергияны ханга идегенге-биле долдурган. Ол ишкан улус судтарынын шийдегенлеринин болгаш улус төлөөлериинин кандидаттарына биштер болушту азы-бүрү профессионал төлөөлчилерини депшенткен бис. Олар биштиң идеалисти ак-сеткилди күсөдир дээринге кандыг-даа чигинни турбас.

Улустуң идеалин үр чылдарда ак-сеткилди-биле күсөдир келген дуржуламы шийдеген эш И. Ф. Петухов (Бин-Хем район) болушту соңгуучулары-биле узуражышкы хуралына мынча деп чутаалаан:

—Болушун соңгуучуларынын идеали-биле болгаш дузалакчымы-биле улус судуна шийдегенге 1948 чылдын бээр

ССРЭ-нин, Польша Улус Республиканын, Чехословак Республиканын, Герман Демократтыг Республиканын, Венгр Улус Республиканын, Румын Улус Республиканын, Болгариянын Улус Республиказынын болгаш Албаниянын Улус Республиказынын чакаттарынын Декларациянын тускай ном кылдыр парлап үндүргөн

ССРЭ-нин, Польша Улус Республиканын, Чехословак Республиканын, Герман Демократтыг Республиканын, Венгр Улус Республиканын, Румын Улус Республиканын, Болгариянын Улус Республиказынын чакаттарынын Декларациянын күрүенин политиктиг литература үндүр паралага чери тускай ном кылдыр парлап үндүргөн. Ол ному массалыг тираж-биле парлап үндүргөн. (СЭТА).

Нефть тывыжынын чыл планын күсөткен

БАКУ. Декабрь 8-те «Гюржаннефть» эрелелинин бирги далай тывыжынын коллективни чыл программанын хууула бети-де күсөткенге дугайын рапорттаан. Эртен чылдың түнели-биле азырга

ажылап келдик. Мени баз катан депшиди турар улус идегелерини моога сонгаар-даа шызыдып, улустуң ак-сеткилди айбычылы болурунуну таптырадым.

Шак мылгы хулаагелерин улус шийдегенлеринге болгаш улус төлөөлери-де депширтен кандаат бүрүзү алган. Улус судтарынын соңгулдаларынын дугайында Дүрүнүң чуул бургу-ле совет чакаттарынын улус судтарына соңгуур азы соңгуулар эрелерин ханчаар дугайында Коммунистг партиянын болгаш Совет чакаткы канчаар-даа ажарга улаштырып саздышкыны-биле шийдеген.

Улус судтарынын соңгулдаларынын талазы-биле биштиң областа 17 соңгууда округтары бар. Округ санына бир-бир улус шийдегенлери болгаш соңгууда округтарынын талазы-биле улус судтарына шунту 1160 улус төлөөлери соңгуурлар. Олар боттарынын хамаарышкан округтарына бадылатыр дугайында чешпелерин шунту бергенер. Ол болза, Коммунистг партия бо соңгулдаларга база-ла партия келжигүнү эвестер-биле каны чактык блокка каттыжып турарынын чакынанча херекчизи болур.

Ам соңгууртуп улус шийдегенлери болгаш улус төлөөлери улус судтарынын практиктиг ажылында чактык четпестерин улаштыр дугайында соңгууда мурдунуң хуралдарына соңгуучуларын берилдир чактыгынын амдырага күсөдир шийдеген дээринге быжык-биле бүрүзү болур. Инчаарга улус шийдегенлери болгаш улус төлөөлери хамааттыларын тура-соруун алдерин турар совет коопдужулук шийдегенге сазын ажылаар хулаагелер.

Социалистг тургузуушкунуң кайгамчыктыг улус чедикчилеринге сорук кирген маалырагы совет улус, оң иштинге биштиң Тываның ажылыч чоннарын улус судтарынын составына боттарынын эң эки өлдер, кыстарын соңгуу тура,—Төрөн чурттуң хуу-шыйдымын улам мынайгы быжыгышкыны, Коммунистг партиянын болгаш Совет чакаткы интиги, кышкык политиканын чакылыны чок боттапалгазы, бугу делегейге үр болгаш быжык тайбын, биштиң чуртувустуң акы-думалыктын улустарынын бузулбас эл-наймызынын моон сонгааргы улам быжыгышкыны, совет кижилеринин материялды болгаш културлуг амдыраалынын улам мынайгы чечелешкени дээр бадылаарлар.

Моон мурдунда соңгулдаларга коммунистерин болгаш партия келжигүнү эвестерин соңгууда болу долу тилежелерин чедип эң келген. Ол ишкан улус судтарынын бөгүнү соңгулдаларынын соңгууда ханчаарларына чактык кижидег наймыралдыг келдириче биштерин партия кийгири турар. Инчанган соңгууда киржир хундулуг хулаагелерин күсөтпейн баар хамааты түрбөс ужуруг.

Улус судтарынын соңгулдалары совет интиге болгаш күрүне тургузууну күчүзүн, боттарынын сазын-чолууну элдери болу турар совет кижилерини беди моралдыг чорунуң мөзү-шыйарын буржуаз демократиянын мурдунга совет социалистг демократиянын улус артык күштүүн болгаш чакынанча тилежелерин база катан көргүзөр.

Соңгулдалар болза, социалистг коопдужудулганы улам быжыгларынга, суд органдарынын ажылыч экижидеринге, Совет күрүенин улам быжыгларындын херсонге чак улаш болур.

Шунту, улус судтарынын соңгулдаларына!

Улустуң идегелинге төлөппиг шийдекчилерни болгаш төлөөлери соңгуул!

Чурукчу А. Антонченконун чурал плакады. Күрүенин уран-чуралга уран-чүүлүнүн парлагга чери үндүргөн.

Колхозтуң эки көргүзүлгери

ОРУКТУГ-САЙЫР. (Телефон-биле). Барыш-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң акыл-инчилери 1954 кезде ажылыч чылда биче эвес көргүзүлгери болган. Колхоз баштаар черинде дарагы эш Седенниң редакцияга интигиле болза:

— Колхозтуң тарыга шөлү 1953 чылга улус 12 хуу калбарган, мыланга бүр болгаш куруккан 350 гектарын шийдеген алган. Чайгы амаалдын болгаш ажаан алышкынын эки организациондун колхоз бо чылын гектар бүрүзүндө 21 центнер дүжүттү алган. Келир чылдын тарыламына 816 гектар

Малчыннарнын кыйгыры деткинген

СЭКП Өвүр райкому мал кыштагалдышкынын талазы-биле организациондуг хемчеглерин тус-тус колхозтарда эң чоруду турар.

Бо чылдың ноябрың төңчүзүндө «Совет Тываның 5 чылы» кезде ажылыч артелинин малчыннарын чөвүлө хуралы болуп эртен, апаз мурдунга малчыннар Сачат-оол, Самбуу олар малдарын эң өлтүт, сугууг кыштагалар-биле хандырбышкан, оларын мени кыш ажырып, 1955 чылда төртүнген чаш малды бүрү

Чөөн-Хемчик районда

Районуң колхозтарына туугу улам калбартыр, мал ажылыч көжүдөр талазы-биле күрүне бо чылын эртен чылдан 160 муң рубль хей херектин үндүр берген. Районуң мурдунга «Коммунистг орук» колхозу чуртталга туугуларынын талазы-биле алган үзүн хуууула чакыны бүрү ажылап, чылдың туугу онаалдын ажыр күсөткен.

Районуң Иймеде магазин эрелекчизи эш Монгуш, апаз барганында бээр кыдыг-ла үр болган. Херекчелеринин хундулени болгаш мынакшымын ол кыска үеде хандыдып ап шыдаан. Магазинниң иш-

Эки мергежилдин түннели

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улус-Хем районуң Маленков аттыг кезде ажылыч артелинин колхозчузу эш Домуу дарганнаар ажыла мастер болган. Ол чүге кезде ажылыч машиналарын септеринге мергежээр эвес, тракторлар кесктеринин чактык чүддерин беди кызын шыдаар кылдыр өөренип алган.

Эш Домуу амы үеде колхозтуң чактык пилорамазын тургузарына кол киржичи болуп турар. Ол ады чыл дургузунда дарганнаар ажылы кылым, үргүчү мазыгыры келген. Бо чылдың 11 айларында ажылдаан күш-үннеринге аванылап 1,8 тонна тара болгаш эске-даа чүддерин алган.

Совет кижилер тайбынче чүткүлүн күш-ажылы-биле илередип турар Үр болгаш быжык тайбың дээр

ВЛАДИМЕР, декабрь 4. Дүүн ийи эрелер солчуп турда трактор тудукчулары Европага тайбын болгаш аймыл чок чорукту хандырынын талазы-биле европа чурттарынын Москва чөвүлө хуралынын доозулганы таварыштыр ништи завод митингине чыгышканар.

Бастырылгач цехинин анык ажылдакчыны эш Чеброва бир дугаарында индирже үне берген.

Демократия лагеринин чурттарынын улустары бугу улустар биле, оң иштинде АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын улустары-биле тайбын чурттары күзеп турар деп ол чутаалаан. Моно Москва чөвүлө хуралына хулаагелерин алдынган Декларация бузулган-биле көргүзүп турар, ол хуралдын киржикчилери Европага аймыл чок чорукту коллективтиг системанын тургузарына олар дозу шийдеген бадытканнар.

Барыш Германияны катан чепсегээр дугайында париж дугуржулааларына ач салган чорук Совет Эвпелиния болгаш Бугу делегейин улустарынын ханы килеңишкенин үндүргөн деп мотор цехинин бригадир эш Выставка чутаалаан. Черле канчап мытавас боор. Дайныч-рак Германия делегейин ийги дайынын өскүдүн үндүргенин шунту билдир. Инчаарда совет өг-бүлө бурзулугу үзүнгө хей ажык чөвүлө болгаш кара чактары таварышкан. Европага тайбын болгаш аймыл чок чорукту хандырынын талазы-биле Европа чурттарынын чөвүлө хуралынын эрелекчизи болуп санал кийркен Совет чакаткы чакыгы башкымын азын биле байлаан тур бис. Париж дугуржулааларын күштүг болурун бадылаар делегейин үшкү дайыныч орук деп чүвени билдир бис. Москва чөвүлө хуралынын Декларация—үр болгаш быжык тайбынче орук.

Трактор тудукчулары чактык эл-сепкил-биле бадылап алган резолюцияда Декларацияны чүдүлдү деп санап турар болгаш тайбыннын херсон камгаалар боттарынын шийдегенге делеген турар. (СЭТА).

Магнитканын металлургуларынын үнү

МАГНИТОГОРСК, декабрь 4. Европага тайбын болгаш аймыл чок чорукту хандырынын талазы-биле европа чурттарынын Москва чөвүлө хуралынын Декларациянын чутаалажырынын талазы-биле Магнитогорсктин Сталин аттыг металлургия комбинатынын цехтеринге хей кижиди хуралдар болган.

Европа чурттарынын чөвүлө хуралына эң саздынган Декларацияны бугу совет кижилер сазын-сеткилден байыр чедирип турар деп кан элдиркичи Мельников чутаалаан. Дайныч күзегин турар бис, бугу улустар-биле тайбын чурттарынын, тайбын продукцияны бүдүрүп кылырын күзеп турар бис. Дайныч өсөлүзү чылдарда биштиң амдыралымыс чараш, чакыгы болу берген. Магнитогорсктин металл кайнаар барып турарын шунту кел-

Акы-дуңма республикаларнын колхозтарына

РПА. Латвиянын хураң уксаалыг мый-ныгту улус мал бедиң бүдүрүлүшү-биле алдарып турар. Бо чылын республиканын хей-хей колхозтары инек бүрүзүндө ортума-биле 3500—4000 килограмм сүтү алганар. Колхозтарын болгаш совхозтарын мал ажылынын фермаларында хураң уксаалыг инектер колдап турар.

Латвиянын сүткүр инектери республикада дашкаар бектен дыка негээрөн. Бо чылын латвия колхозтар акы-дуңма республикаларга 8500 хире баш хураң уксаалыг үрүлөк анык инектерин сатканнар. Чыл төңчүзүндө чедир база 1500 ашык малдарын садар. (СЭТА).

Украинаның колхоз бүдүрүлгезинин электрижидилгези

КИЕВ. Украинаның кезде ажылыч бүдүрүлгезинде электри күжү улам каа-ба-биле ажылап турар. Колхозтарда, МТС-терде болгаш совхозтарда 68 муң хире электромоторлар ажыларын 30 ажык хейрилерин кылып турар. Чүге эртен чылын республиканын сууларына 70 чак гидравлика болгаш чылым күжү-биле ажылаар электрстанцияларын туткан, 270 колхозтарын электрижикен, 4700 хире электромоторларын тургускан.

Он-он районнар калбак электрижидилгенин районнары болу берген. Дайныч өсөлүндеги чылдарын дургузунда кезде электрстанцияларын күчүзү 10 ажык катал улашты.

Киев областың Киев-Святошинский районуң Хрущев аттыг колхозуна мал ажылына электри күжү ажылаанынын тунелдинде чыл дургузунда 19 муң хире күш-үннери каматынган.

Суурда чак профессионал кижилер: электрикер, монтажниктер, мотористер болгаш өскелер-даа тынтын келген. Тернополь областың Мельниче-Подольский районуң Сталин аттыг кезде ажылыч артелинде электри ажылы болза, кезде ажылыч артелинин баштаар чери электромонтажиктерин тускай бригаданын тургузар кылдыр өскөн. Электри ажылы 52 электромоторларын, 30 километр ажык электр шугуналарын, элден кыш дузалык станцияларын хандырып турар. (СЭТА).

Чаа черлерде

АКТЮБИНСК. Запорожьедең Актюбинск областе көжүп келген улус бөдү-биле элди Иван Гаврилович Криворучко кадай болгаш огу-биле келген. Олар Мартуский районуң Буденный аттыг колхозунда киргенер. СЭТА-нын корреспондентизине эш Криворучкону чутаалаан болза:

—Кур черлерин ажылаалга кийрип болгаш мөң өг-бүлө орукка чорутурун болгаш ажыла кирип алырынын күрүне пособешин алган бис. Буденный аттыг колхоз улус дузалакчымын көргүскөн. Ам мында бөжө көжүп келгенерин элден хей өг-бүлөни чурттал турар. Оларнын өг-бүлө бүрүзү болгаш оң иштинде биштиң өг-бүлөвис келген дораан-на чуртталга черлери-биле хандырынган, 230 килограмм даяганын, хей эшти, саржагы, ногааларын, картофельди алган. Колхоз баштаар чер чак келген өг-бүлө бурзулуге бир хунажыны, ханан огуу, беш дагааларын болгаш 1500 рубльди бээр деп шийтир үндүргөн.

Бишти мавда кончут чылым, чүрөктин ханзындын хулаан алган. Биске Казахстан, оң калбак-делем довулары, хол дегбөн чери таарышкан. Мен ам колхозтуң электрстанциясында ажылап турар мен, огуу — тракторист, кадаймы колхозта азы-бүрү ажыларын кылып турар.

Чаа черлерин ажылаалга кийрип алганын ачылында биштиң колхоз бо чылым бугун чактык миллион рубльдин ола-ажымын алган. (СЭТА).

Тууйбунуң чыл дургузунда үзүктел чок бүдүрүлгези

ОСТРОГОЖСК (Воронеж областы). Тууйбу бүдүрүлгезин эзелегин деп санап турар. Оон чылдагыны тууйбунун чыг материалын чүтле чакын кылып, ажык черлерге курдалында болуп турар.

Острожекияң тууйбу заводунун чаар-тыкчылары эрги практикадан ойтала-

Кыска жаврларның маргылдаазының баштайгы түнелдери

Кыска жаврларның эң эки чогаалдары дөш чарлазынган маргылдаанын жөризи депарынын эгезинге чедир келген чогаалдарынын баштайгы түнелдери кылган. Маргылдаага шунту 31 авторлардан 91 чогаалдар кирген, оларын иштинде расказтар болган очерктер 15, оң иштинде орус дыл кырынга кырген 4 расказ бар, бир өзөгө шилер болган сенаалар 9, шүдүктөр, ыраарын тектистери 67.

Маргылдаада расказтар, очерктер болган бир өзөгө шилер арбыны-биле кирип турары болган бистин чогаалдык авторларынын жан талазы-биле өздүкүн көргүзүп турары маргылдаанын чедикшиктин чүдүлеринын бирөөнү дөш демдегээри чутула. Ф. Сегленмей, К. Будаши, Т. Кымыл-оол, В. Шаравин, М. Кенин-Донсан, А. Арпачор болган өскө-даа авторлар азы-бүрү жанрларга чогаалдарын кырганын. Оң аңгыда Е. Мындима, О. Биче-оол, К. Чамыян шыкша чамдык авторлар боттарынын баштайгы чогаалдарын кырганын. Чогаалдык чээ авторларын тыптып турары маргылдаанын база бир чедикшиктин болуп.

Моон-биле чегерелестер маргылдаанын чамдык четпестерин база айтыры чутула.

Маргылдааны чарлап үндүрүдө оң теманын база айтыккан болгай. Совет Тыванын социалисттик чаартылгаларын болган оң революстүг эркен үезин, улустарын найыралынын болган совет патриотизин күштеринин дугайын, совет улустарын болган бүтү-ле депшиктелген кижилеринин тайбын, демократия болган социализм дөш демселенин дугайын, коммунизмин тургузарын дөш демселге Совет Эмгекчилер Коммунисттик партиясынын сорук кириктичи родин, совет күрүненин азыл-чорудулгазынын дугайын болган оң-даа өскө темаларын чырып көргүзүп ужураут турган. Ам маргылдаага кирген чогаалдарын өзөгө, оларын хей кезин арттаргын колдоочу амыдыралын, чээ чуртталганын чырып турар, а үстүнө айтыргалар ханым-биле көрдүмөйи, кыдыра болуп турар. Бистин авторларынын теманы шилеп алган, оңу утка талазы-биле ханымдырын, политика талазы-биле чидиг бодуларын сула орадажым, оңу дүж келбже ап, азы чангыс-азы бодуруп турар. Манза чикеш кыдыр «Ховунуң аңгылы» деп расказты ап болуп. Инди кижинин азыл-чанынын азыл характеринин хевиренин тургустунарын аргазын көргүзүп деп бодан. Мычээрда о теманы мываныла тарбаган айнары-биле холбаштырган. Тарбаганнар чорук Тыванын чамдык райондарынын ачы амыдыралынын бир кезин бодан-даа, Совет Тыванын чаартылгалын чорудулгаларынын, совет кижилеринин хей талаларын чутула азыл амыдыралынын иштинге тарбаган айнаарын чогаала ошвал чырыдарынын чутула чутула өскө. Оң шыкша маргылдаага кирген «Сөөгү өг» болган «Имртинде» деп чангыс өзөгө шилер база-ла темаларын үрмөстөлдирип турарлар. «Сөөгү өгдө» тыва калдын өскө тыргылынын орын, а «Имртинде» 1930 чыда бир өгүн огуу аарый өзөгө, ханын ханнан, хээни азыр дөш кымын турарын, орус өкчелен көргүп турарын көргүзүп турар.

Совет кижилеринин чаартылгалын чорудулгалары-биле кижилеринин мерделинде чүтүн-базын артымыкынарнын чорудуу базын-биле өгдө, азын-биле хамда дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Маргылдааны чечен чогаалдын тус-тус жанрларына чечен мергежилди бедирин бодан чараан болгай. Анда кирген чогаала бүтүрү байлак, чидиг уткамы-биле мыгалардан аңгыда, бодунуң чечен мергежилди биле база артык тодара ужураут. Чечен мергежил дөргө, кижилеринин өвүр-дүрүзүнүн ошвалын тургустунагынын болуп. Оң чорук демселден бүдөр. Демселге бир дески кижини турбас. Бирөөн мадамылаагы, өскө кыдыра, билин күдү, жүзү уан, дөртү эрес, бежи шүшпөн, адымы дескүл чок болуп дөш шыкша. Бо бүтүрү чогаалчы үлгерген өскөр-биле, чурумалыг чутуалар-биле тургузар ужураут. Бо тала-биле азылгы, бистин авторларынын чогаалдарынын дымнын дугайын чедир бодавайн турарлар. Чогаала маанды бүтүрү бодунуң туслай дым-биле чутуалар ужураут, оң чутуа оң азылдын илередир деп чүвени бодары чутула. Мычээрда бистин чамдык авторларынын боттарынын калды, база хүн бүтүрү согуң, сеткүлге бижиринин турар дым-биле бижир турарлар. Оң уыкча чогаалдарда маандыларын характерлери тодаравайн, номчуучуларга чараш кылдыр көздөйбейн турар. Оларда тускый шынар, арын шырай көздөбө, согуң чутуа-соот бидинмес, анза-ла чер, делегей аразынды бодуру турар.

Бо чижиктиг четпестерин тус-тус чогаалдардан илередип көргөш, маргылдаага кирген материалдарын шынарын улам бедир сорулганы болган Совет Тыванын амыдыралында эң чутула темаларга чээ чогаалдарын ам-даа кырганын база чогаалдык авторларын ам-даа хейү-биле кырганынын барымдалаш, кыска жанрларын эң эки чогаалдарын дөш маргылдаанын хуусаанын 1955 чылдын июлдуң 1-ге чедир сонгарлардын маргылдаанын жөризи шитирилген. Оон-биле холбаштыр кирген материалдарын иштинде дөш-дөш чогаалдарын солунгарга, алыманакта шилеп парларын сүмөзөн. Бирген чогаалдарын тускый санаалар-биле азы авторларга катан өңдөр болган оларын авторлар катан көргөш, айтыккан хуусаада маргылдаанын жөризин кырганын көргөн.

Айтыккан хуусааның иштинде чээ-чээ чогаалдарын чогаалдып кыргып дугайында илерет кыска жанрнын эң эки чогаалдары дөш маргылдаанын жөризин илередип, өчтө бүтү-ле бижикчилерин кыргыган.

О. САГАН-ООЛ,
кыска жанрнын эң эки чогаалдарын деп маргылдаанын жөризинин даргазы.

дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Маргылдааны чечен чогаалдын тус-тус жанрларына чечен мергежилди бедирин бодан чараан болгай. Анда кирген чогаала бүтүрү байлак, чидиг уткамы-биле мыгалардан аңгыда, бодунуң чечен мергежилди биле база артык тодара ужураут. Чечен мергежил дөргө, кижилеринин өвүр-дүрүзүнүн ошвалын тургустунагынын болуп. Оң чорук демселден бүдөр. Демселге бир дески кижини турбас. Бирөөн мадамылаагы, өскө кыдыра, билин күдү, жүзү уан, дөртү эрес, бежи шүшпөн, адымы дескүл чок болуп дөш шыкша. Бо бүтүрү чогаалчы үлгерген өскөр-биле, чурумалыг чутуалар-биле тургузар ужураут. Бо тала-биле азылгы, бистин авторларынын чогаалдарынын дымнын дугайын чедир бодавайн турарлар. Чогаала маанды бүтүрү бодунуң туслай дым-биле чутуалар ужураут, оң чутуа оң азылдын илередир деп чүвени бодары чутула. Мычээрда бистин чамдык авторларынын боттарынын калды, база хүн бүтүрү согуң, сеткүлге бижиринин турар дым-биле бижир турарлар. Оң уыкча чогаалдарда маандыларын характерлери тодаравайн, номчуучуларга чараш кылдыр көздөйбейн турар. Оларда тускый шынар, арын шырай көздөбө, согуң чутуа-соот бидинмес, анза-ла чер, делегей аразынды бодуру турар.

Бо чижиктиг четпестерин тус-тус чогаалдардан илередип көргөш, маргылдаага кирген материалдарын шынарын улам бедир сорулганы болган Совет Тыванын амыдыралында эң чутула темаларга чээ чогаалдарын ам-даа кырганын база чогаалдык авторларын ам-даа хейү-биле кырганынын барымдалаш, кыска жанрларын эң эки чогаалдарын дөш маргылдаанын хуусаанын 1955 чылдын июлдуң 1-ге чедир сонгарлардын маргылдаанын жөризи шитирилген. Оон-биле холбаштыр кирген материалдарын иштинде дөш-дөш чогаалдарын солунгарга, алыманакта шилеп парларын сүмөзөн. Бирген чогаалдарын тускый санаалар-биле азы авторларга катан өңдөр болган оларын авторлар катан көргөш, айтыккан хуусаада маргылдаанын жөризин кырганын көргөн.

Айтыккан хуусааның иштинде чээ-чээ чогаалдарын чогаалдып кыргып дугайында илерет кыска жанрнын эң эки чогаалдары дөш маргылдаанын жөризин илередип, өчтө бүтү-ле бижикчилерин кыргыган.

О. САГАН-ООЛ,
кыска жанрнын эң эки чогаалдарын деп маргылдаанын жөризинин даргазы.

дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Маргылдааны чечен чогаалдын тус-тус жанрларына чечен мергежилди бедирин бодан чараан болгай. Анда кирген чогаала бүтүрү байлак, чидиг уткамы-биле мыгалардан аңгыда, бодунуң чечен мергежилди биле база артык тодара ужураут. Чечен мергежил дөргө, кижилеринин өвүр-дүрүзүнүн ошвалын тургустунагынын болуп. Оң чорук демселден бүдөр. Демселге бир дески кижини турбас. Бирөөн мадамылаагы, өскө кыдыра, билин күдү, жүзү уан, дөртү эрес, бежи шүшпөн, адымы дескүл чок болуп дөш шыкша. Бо бүтүрү чогаалчы үлгерген өскөр-биле, чурумалыг чутуалар-биле тургузар ужураут. Бо тала-биле азылгы, бистин авторларынын чогаалдарынын дымнын дугайын чедир бодавайн турарлар. Чогаала маанды бүтүрү бодунуң туслай дым-биле чутуалар ужураут, оң чутуа оң азылдын илередир деп чүвени бодары чутула. Мычээрда бистин чамдык авторларынын боттарынын калды, база хүн бүтүрү согуң, сеткүлге бижиринин турар дым-биле бижир турарлар. Оң уыкча чогаалдарда маандыларын характерлери тодаравайн, номчуучуларга чараш кылдыр көздөйбейн турар. Оларда тускый шынар, арын шырай көздөбө, согуң чутуа-соот бидинмес, анза-ла чер, делегей аразынды бодуру турар.

Бо чижиктиг четпестерин тус-тус чогаалдардан илередип көргөш, маргылдаага кирген материалдарын шынарын улам бедир сорулганы болган Совет Тыванын амыдыралында эң чутула темаларга чээ чогаалдарын ам-даа кырганын база чогаалдык авторларын ам-даа хейү-биле кырганынын барымдалаш, кыска жанрларын эң эки чогаалдарын дөш маргылдаанын хуусаанын 1955 чылдын июлдуң 1-ге чедир сонгарлардын маргылдаанын жөризи шитирилген. Оон-биле холбаштыр кирген материалдарын иштинде дөш-дөш чогаалдарын солунгарга, алыманакта шилеп парларын сүмөзөн. Бирген чогаалдарын тускый санаалар-биле азы авторларга катан өңдөр болган оларын авторлар катан көргөш, айтыккан хуусаада маргылдаанын жөризин кырганын көргөн.

Айтыккан хуусааның иштинде чээ-чээ чогаалдарын чогаалдып кыргып дугайында илерет кыска жанрнын эң эки чогаалдары дөш маргылдаанын жөризин илередип, өчтө бүтү-ле бижикчилерин кыргыган.

О. САГАН-ООЛ,
кыска жанрнын эң эки чогаалдарын деп маргылдаанын жөризинин даргазы.

дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Маргылдааны чечен чогаалдын тус-тус жанрларына чечен мергежилди бедирин бодан чараан болгай. Анда кирген чогаала бүтүрү байлак, чидиг уткамы-биле мыгалардан аңгыда, бодунуң чечен мергежилди биле база артык тодара ужураут. Чечен мергежил дөргө, кижилеринин өвүр-дүрүзүнүн ошвалын тургустунагынын болуп. Оң чорук демселден бүдөр. Демселге бир дески кижини турбас. Бирөөн мадамылаагы, өскө кыдыра, билин күдү, жүзү уан, дөртү эрес, бежи шүшпөн, адымы дескүл чок болуп дөш шыкша. Бо бүтүрү чогаалчы үлгерген өскөр-биле, чурумалыг чутуалар-биле тургузар ужураут. Бо тала-биле азылгы, бистин авторларынын чогаалдарынын дымнын дугайын чедир бодавайн турарлар. Чогаала маанды бүтүрү бодунуң туслай дым-биле чутуалар ужураут, оң чутуа оң азылдын илередир деп чүвени бодары чутула. Мычээрда бистин чамдык авторларынын боттарынын калды, база хүн бүтүрү согуң, сеткүлге бижиринин турар дым-биле бижир турарлар. Оң уыкча чогаалдарда маандыларын характерлери тодаравайн, номчуучуларга чараш кылдыр көздөйбейн турар. Оларда тускый шынар, арын шырай көздөбө, согуң чутуа-соот бидинмес, анза-ла чер, делегей аразынды бодуру турар.

Бо чижиктиг четпестерин тус-тус чогаалдардан илередип көргөш, маргылдаага кирген материалдарын шынарын улам бедир сорулганы болган Совет Тыванын амыдыралында эң чутула темаларга чээ чогаалдарын ам-даа кырганын база чогаалдык авторларын ам-даа хейү-биле кырганынын барымдалаш, кыска жанрларын эң эки чогаалдарын дөш маргылдаанын хуусаанын 1955 чылдын июлдуң 1-ге чедир сонгарлардын маргылдаанын жөризи шитирилген. Оон-биле холбаштыр кирген материалдарын иштинде дөш-дөш чогаалдарын солунгарга, алыманакта шилеп парларын сүмөзөн. Бирген чогаалдарын тускый санаалар-биле азы авторларга катан өңдөр болган оларын авторлар катан көргөш, айтыккан хуусаада маргылдаанын жөризин кырганын көргөн.

Айтыккан хуусааның иштинде чээ-чээ чогаалдарын чогаалдып кыргып дугайында илерет кыска жанрнын эң эки чогаалдары дөш маргылдаанын жөризин илередип, өчтө бүтү-ле бижикчилерин кыргыган.

О. САГАН-ООЛ,
кыска жанрнын эң эки чогаалдарын деп маргылдаанын жөризинин даргазы.

дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Маргылдааны чечен чогаалдын тус-тус жанрларына чечен мергежилди бедирин бодан чараан болгай. Анда кирген чогаала бүтүрү байлак, чидиг уткамы-биле мыгалардан аңгыда, бодунуң чечен мергежилди биле база артык тодара ужураут. Чечен мергежил дөргө, кижилеринин өвүр-дүрүзүнүн ошвалын тургустунагынын болуп. Оң чорук демселден бүдөр. Демселге бир дески кижини турбас. Бирөөн мадамылаагы, өскө кыдыра, билин күдү, жүзү уан, дөртү эрес, бежи шүшпөн, адымы дескүл чок болуп дөш шыкша. Бо бүтүрү чогаалчы үлгерген өскөр-биле, чурумалыг чутуалар-биле тургузар ужураут. Бо тала-биле азылгы, бистин авторларынын чогаалдарынын дымнын дугайын чедир бодавайн турарлар. Чогаала маанды бүтүрү бодунуң туслай дым-биле чутуалар ужураут, оң чутуа оң азылдын илередир деп чүвени бодары чутула. Мычээрда бистин чамдык авторларынын боттарынын калды, база хүн бүтүрү согуң, сеткүлге бижиринин турар дым-биле бижир турарлар. Оң уыкча чогаалдарда маандыларын характерлери тодаравайн, номчуучуларга чараш кылдыр көздөйбейн турар. Оларда тускый шынар, арын шырай көздөбө, согуң чутуа-соот бидинмес, анза-ла чер, делегей аразынды бодуру турар.

Бо чижиктиг четпестерин тус-тус чогаалдардан илередип көргөш, маргылдаага кирген материалдарын шынарын улам бедир сорулганы болган Совет Тыванын амыдыралында эң чутула темаларга чээ чогаалдарын ам-даа кырганын база чогаалдык авторларын ам-даа хейү-биле кырганынын барымдалаш, кыска жанрларын эң эки чогаалдарын дөш маргылдаанын хуусаанын 1955 чылдын июлдуң 1-ге чедир сонгарлардын маргылдаанын жөризи шитирилген. Оон-биле холбаштыр кирген материалдарын иштинде дөш-дөш чогаалдарын солунгарга, алыманакта шилеп парларын сүмөзөн. Бирген чогаалдарын тускый санаалар-биле азы авторларга катан өңдөр болган оларын авторлар катан көргөш, айтыккан хуусаада маргылдаанын жөризин кырганын көргөн.

Айтыккан хуусааның иштинде чээ-чээ чогаалдарын чогаалдып кыргып дугайында илерет кыска жанрнын эң эки чогаалдары дөш маргылдаанын жөризин илередип, өчтө бүтү-ле бижикчилерин кыргыган.

О. САГАН-ООЛ,
кыска жанрнын эң эки чогаалдарын деп маргылдаанын жөризинин даргазы.

дөш дөш, кедергей бөдүн болуп. Хам биле демселери дөргө, оон хуурмак чорудулгалын, кижилеринин мерделин хээни ап турарын бөдүнү-биле о хевэр көргүзүрине өскө, оон ханнан турга алганын турарын шил, расказ кылдыр бижиринде өскө-ле болгай. Индыг чорудулгага дүр партиянын чон аразынга бузулуп азылдын аргазын көргүзүп ужураут. Бо азыл берге, нарын болган тудум бистин кижилеринин азыл-чорудулгазын улам күштелир. Оң күштүг демселге совет кижилеринин өвүрүрүтү тода тургустунары ужураут. Моңу бистин авторларынын чедир бодавайн турары маргылдаага кирген чогаалдардан илереп турар.

Приморье край. Совет чогаалчыларынын ийн стезининге белеткедиг хүнеринде Приморьенин хей-хей литераторлары боттарынын номчуучулары-биле азылчылар, колхоочулар өөреникчилер-биле ужурашп турарлар. Олар совет литераторунун чутула айтыргаларынын дугайын чутуалап берип, боттарынын чогаалдык планнарын чутуалажып көрүп турарлар.
Чурукта: «Бичин азыл-шылалар», «Адын хөөлөр», «Эртеги арыг агаарын чуртунуң тоодары» деп номнарын автору В. Т. Кучерявенко Владивостоктун А. С. Пушкин атыг хорай библиотеказынын номчулг азылгы школачылар-биле чутуалажып олурары.
Фото Н. Назаровтуу. СЭТА-ның прессфотолузу.

* КОНКУРСКА КЕЛГЕН ЧОГААЛДАРДАН ЧАМДЫК ШҮЛҮКТЕРНИ БОЛГАШ ЭШ СЕГЛЕНМЕЙНИН РАСКАЗЫН БО НОМЕРДЕ ПАРЛААН

ПАРТИЯ ДЕЛГЕРЕЗИН

Калды-берге дошкун өйдө төртүнгөш,
Хамык бүтү шыгалдым шыдап эртен,
Хосталганым дөдү түгүн биле туткам,
Хөөр чонда тукуш болуп канытканган —
Улуг шын дөш мадырмыг демселге
Удуртучу партиямыс делгерезин!

Ала-чуртту азыл-биле алдаржыдым,
Улустарын аас-кежини чаалап берген,
Азылчы чон күштүг холун, чаагай адым,
Угаан, соруну күчү кылдыр көнөткөнгөн —
Бам бижик чыргалынын чөлөгенизи
Башкарыкчы партиямыс делгерезини!

Дерин даймын, сүлөзүчүлөр шоглай албас,
Демселге, дайымырга шүтүлүп үнгөн,
Сая-сая чону бисти угаан-баштап,
Сайырларче орук айтыр сымалымын —
Хосту болган күштүг чурттуң чырык хүнү
Коммунисттик партиямыс делгерезин!

О. СУВАНПИТ.

СОВЕТ ТЫВАМ

1. Хаттыг бораң хей чык бүргөш
Хүнге дыммайын асаан дег
Калды дошкун даттыг бекти
Хүрөш-биле үзө шапкан —
Совет Тывам — анык Тывам
Социалисттик күштүг Тывам

2. Улуг совет хүрүнеңиз
Угбалыкы бүдөшүңиз
Хейер, эргим дүңм болган

МТС-тиве үдөжинден
Эзөөн хүнери эрте берди.
Андарышкан черлерини
Адымнаадыр тараа шыпты.

Шинэон тараа, ногаа каастаан
Сөөң көрүн эрешкан,
Сөөң чогуң, шынын сөглөйбү,
Сеткилимден ыравайн чор.

Чалым чодуң чуртталгазын
Чаа черден өгөдөйбү.
Четкейи манап чор мен,
Чедип келем, мыакташым.

Өңдүктөрүң—хөгүдү өңдөр
Сөөң көрүн эрешкан,
Өвүрүтү көрүн күзөп турар,—
Чедип келем, мээң манап!

К. КУДАНИ.

Чедип келем, ынаам

Урутлары-биле таныжып четтикпөөн. Ич-чала-даа өңдө келгенин сууруңу уруугарында ол-ла келжө тарай болган.
Эртег радионуң ыраарындан Ина отуп келген. Ханада шак тосту айтып турарын көргөн, ол мидиг үр удаанын кайган. Кырган-авазы шагда-ла турган: шапкы чүи калкып. Печкадан чениң чаагай чыды Инага кээп турган.

—Ина, уйтүг ханган боор, турурум. Инг хуужуур, боова, чекпектиг тараа чинр болгай. Бөрдүң бе, сөөң-биле өйнаксаан сууруңу уруугары кудумчуда манап турар—деп, кырган-авазы часмыл чутуалаан.

Шынап-ла, Ина сонгадан бакыл көргө, кудумчуда уруугар эмгек, олар сымарташкан, хар-биле бот-боттары калкышкан турганар. Инанын көрүп азыл, бижирген чүве дег, сонгаже көрбөни орадашканар. Ич-чала-даа, кижини бүртү сонгаже болган чок-ла чамды-биле көрө каап турары иден.

Ина ченинин орташ, оң каникулунуң мидиг эвөөш хуусаалыг болганына хомудан. Столда кырган авазынын салган ченири онза аданныг. Инагы дүзаван мидиг өшкөн чээ арбусту чазын ол үдө черде чип көрбөш.

—Чамы база чээ арбусу турар чүведир ала, кырган-аваз!
—Оң бистин «кыжын» тараан арбузусу-дур, уруум—дөш, кырган авазы иден калжыры-биле, хүдүмүрөөн.—Дүзүрүста турар бакынын ээл өңнүм—Манефа Инаовна биле бастер күзүт арбусту эленин харжакка сукаш, азын так дугаал каар улус бис. Мычээрда үрелбөс. Бо арбустар март өскөн эртеген, сени манап чытканнары ол.

Ченинен сонда кырган авазы хөөң дег ак, хөөң өшкү чөгүн эре берген.
—Оң-биле чүңү, кылым ол, кырган аваз!
—Бөре бөз сен—деп, кырган авазы тайдырлаар хөңү чок, кыжырымак хүдүмүрүн каан.

Ина өң мый айтырбаан. Дашкаар үнүкөш, оңу манап турар уруугар-биле

АЖЫЛЧЫНДАН МАСТЕР ЧЕДИР

Наташа Ажылчы Кызылдын Раскова атыг даараныга комбинатында 1944 чылда ажылдап кирген. Баштай-ла өл, бойбоната анза азылчы болуп ажылдап өгөлөн.

Наташа Ажылчы бичининден тура-ла чүве даараныга сонугарыг чороан. Оң ол мыакташтып хөөр

